

Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove
Izabrana pitanja SZ:
Vjera i politika u Starom zavjetu

Vjera i politika u Starom zavjetu

-
- a) Abimelek sin Gideonov
– Prvi kralj? (Suci 9)**
 - b) Proroštvo o Emanuelu
u izvornom kontekstu (Iz 7-9.11)**

Nesretni projekt ljudske vladavine

**Abimelek, sin Gideonov
i Jotamova basna
(Suci 9)**

Jotamova basna

- **Drveće traži kralja**
 - *Ponude (Suci 9,8.10.12):*
- **Maslina (8s)**
- **Smokva (10s)**
- **Loza (12s)**
 - *Odgovor:*
- **Argumentirano odbijaju**
- **Posljednja ponuda u v14:**
- **“Glog” (KS): trnje (Š. v14s)**
 - מַשָּׁל *mašal* “vladati” (samo v2)
- מַלְךְ *malak* kraljevati (v8.10.12.14.15)
- Što je kraljevanje? נוֹעַ *nua* (v9.11.13) KS i Š. “da vladam”

- = da se njišem nad njima, strepim protiv njih
 - biti nemiran, lutati, drhtati (Kajin, narod u pustinji)
 - *Jedino trn (v15):*
- **kralj (v15)**
 - *Rezultat (v20):*
- **Prijeti međusobno uništenje**

Prvi kralj (?)

- ❑ *Abimelekova ponuda Šekemcima u Suci 9,2:*
- **Bolje 70 ili jedan vladar? (v2)**
 - ❑ **70 Gideonovih (8,30 usp. Izl 1,5)**
 - ❑ **Iste kosti, isto meso (Suci 9,2)**
 - ❑ *Njihov sud u v3?*
- **“Naš brat” (v3)**
 - ❑ *(Ipak) plaća u v4:*
- **70 srebrnika**
 - ❑ *Kako dolazi na prijestolje (v6)?*
- **Složno ga zakraljili**
 - ❑ *Duga vladavina? (v22)*
- **3 godine vladanja (v22)**

Dolazak na vlast

- Krvav put u Suci 9,5:
- Bratoubojica (usp. Kajin, Ezav) v5
- Jedini preživjeli brat (v5.21)
 - Sakrio se (v5)
 - Bježi, boji se (v21)
- Abimelek nije sam, optužuje Jotam (v18):
 - sa Šekemcima v18,
- tako i prema Božjem sudu (v24.56s):
 - Ubojica i pomagači (v24), zlo Abimeleka i Šekemaca (v56s)
- Pobuna u v28s = posljedica

- *Odakle novac (v4)?*
- Iz svetišta, 70 za 70
- Cijena života
 - *Abimelekova vojska (v4):*
- klatež i pustolovi (KS), bez posjeda, drzoviti (Š.)

Dolazak na vlast

- *Krvav put u Suci 9,5:*
- **Bratoubojica**
(usp. Kajin, Ezav) v5
- **Jedini preživjeli brat (v5.21)**
 - Sakrio se (v5)
 - Bježi, boji se (v21)
- **Abimelek nije sam,**
optužuje Jotam (v18):
 - sa Šekemcima v18
- **tako i prema Božjem sudu**
(v24.56s):
 - Ubojica i pomagači (v24),
zlo Abimeleka i Šekemaca (v56s)
- **Pobuna u v28s = posljedica**

- *Odakle novac (v4)?*
- **Iz svetišta, 70 za 70**
- **Cijena života**
 - *Abimelekova vojska (v4):*
- **klatež i pustolovi (KS),**
bez posjeda, drzoviti (Š.)

Tragični plodovi

- Uspjeh vlasti u Suci 9,25s?
- Šekemci pljačkaju (v25)
 - *Zasjeda* (5x 25.32.34.35.43) – obilježje vlasti
- Prihvaćaju drugoga (v26.28s)
 - Prema Abimeleku (v27)?
- Proklinju ga (v27)
 - *Gaal ben Ebedova* buna (v30.40s)?
- Zebul, glavar grada, otkriva je (v30)
- Ugušena (40s)
 - Rezultati vladavine u v43.45.49?
- Ubija narod (v43)
- Razara grad (v45)
- Spaljuje svetište (v49, migdal=kula!)
 - Abimelekova smrt u v54:
 - samoubojica? (v54)
 - Zajednica u v55?
 - “svi svojim kućama” (v55)

Pozadina i okolnosti

- **Otac zaslužan sudac-spasitelj**
 - Jotam: Život dao (Suci 9,17)
 - vjeran do kraja? (8,24-27):
- **Apostazija: klanjanje “efodu”**
 - Majka Abimelekova (8,31)?
- **Ljubavnica u Šekemu (8,31), robinja (9,18)**
 - Šekem = oskvrnitelj (Post 34)
- **Nakon Gideonove smrti (8,33):**
- **Izraelci s Baalima (8,33) – preljub**
 - Čije svetište u 9,4.46?
 - Neki “Gospodar saveza” (v4)
 - El-Berit (ne יהוה v46)

- **Abimelekovi pristaše (9,1.3)?**
- **Ujaci (9,1.3)**
- **(Laban! Post 29-31)**
 - Kost i meso u Post 29,14?
 - Jakovljeva dvoznačna blizina (trgovanje, prijevara)
- **Trnje**
 - U kruni Kristovoj

Božja prisutnost

- jedino Jotam spominje (v7):
- “nek vas Bog čuje”
 - “Uslišanje” u 9,23:
- Razdor = “duh zla” (רעה *ra‘a*)
 - Žalosni plodovi zla u v56s?
- Vraća se Abimeleku (רעה v56)
- I Šekemcima (רעה v57)
- Ispunjena prijetnja iz v20
 - “kletva Jotamova” (v57)
- Međusobno proždiranje (v20)

Proroštvo o Emanuelu (Iz 7,14) – u izvornom kontekstu

עִמָּנוּ אֵל – *'immánu 'el*

Εμμανουηλ

(Iz 7-9.11)

Navještaj novorođenoga

- Prisutan u Bibliji (Izak, Samson...); kontekst u Iz **7,1.17.20**
 - Rat: Izrael s Aramom protiv Jeruzalema (Iz 7,1)
 - Asirski kralj – Ašur 7,17.20 (8,4.7: plijeni, potapa)
 - Protiv njih (Damask, Samarija 8,4)
 - Prorok hrabri kralja (7,4):
- “Ne boj se” – razlog:
- Bog zna nakane napadača (v6):
- “osvojimo!” (v6) – odgovor Božji u v7:
- “neće biti!” + glasnička formula (v7)
 - Ako se ne *uzdate*,
nećete biti *pouzđani* (v9)
- Bog i kralj u v11s
 - Ponuda znaka (אֹת *'ot* v11; usp. Izl 7,3)
 - Ahaz odbija (v12)

Znak na Božju inicijativu

- **Prorok najavljuje (Iz 7,13s):**
- **Znak Domu Davidovu: *dijete* (v14)**
 - pred velesilama (v18):
 - Egipat, Ašur (v18)
- **Djevica (s članom: העלמה *ha 'almâ* v14)**
 - Rebeka (Post 24,43)
 - Mojsijeva sestra (Izl 2,8)
 - Usp. Dok *roditeljica* ne rodi (Mih 5,2)
- **“S nama Bog” doživljaj zajednice za:**
 - “S tobom sam” npr. Izak (Post 26,3); Jakov (Post 28,15; 31,3); Mojsije (Izl 3,12)
 - Mt 1,23 primjenjuje i tumači (usp. 28,20)
- **Najavljeno se ispunja već u Iz 9,5:**
- **Dijete nam je rođeno (Iz 9,5)**

S. Dali: Djevica će roditi sina

Loš znak?

- Dok je Emanuel još dijete (Iz 7,16)?
 - zemlja opustošena (7,16)
 - drač i trnje (3x v23-25)
 - Najava već u 6,11b: pustoš
 - Moć asirskoga kralja u 7,17b; 8,7s:
 - Kao raspad kraljevstva (7,17)
 - Kao potop (8,7s)
 - Kome poruka u 8,8?
 - Emanuelu (8,8)
 - Ašur i nad njegovom zemljom
 - usp. Ezekija (sin Ahazov) u 36,1
 - Koja zemlja u (7,16)?
 - Izrael i Aram (?) – još 65 g. (7,8)
-
- I prorok dobiva dijete (8,3)
 - brz grabež, hitar plijen 8,3 (usp. 8,1)
 - Dok je još dijete (v4):
 - Ašur pobjeđuje Damask i Samariju
 - Prorok i djeca u 8,18?
 - “znakovi i čudesna” (8,18 usp. 7,11.14; Izl 7,3; Dj 15,12)

Čudesno dijete

- **narodi (Iz 8,9) kuju naum, savjetuju se**
(v10 **יַעַץ** *ja 'aš* / **עוֹץ** *'ûš*)
– zašto neće uspjeti?
- **jer je s nama Bog (v10)!!!**
 - **אל 'El = יהוה צבאות**
(*šēba'ôt* – vojske v13)
 - **Jedini strahopoštovanja vrijedan (v13)**
 - **Kakvo dijete u 9,5?**
- **Savjetnik = koji kuje naum (**יַעַץ** *ja 'aš* ⇔ 8,10)**
- **Dijete/sin – אל 'El Bog**
 - **Što narod vidi u 9,1?**
- **Veliko svjetlo (9,1)**
 - **Najavljeno u 8,23**
(svjetlo dođe na svijet, ja sam svjetlo, vi ste svjetlo)

Rađa se novi život

- Plodovi u Iz 9,6:
- Beskrajni mir na Davidovu prijestolju
 - Prijestolje do vijeka
(2 Sam 7,13/1 Ljet 17,14)
- **Mladica** iz panja (Iz 11,1)
 - “stup” iz 6,13?
- Osobine u 11,2.4.10
 - Duh na njemu (v2)
 - Sudi pravedno (v4)
 - Stijeg *narodima* (v10)

